

SÜNNET İBADET REHBERİ

Eûzubillahimineşşeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

El-Hamdülillâhi rabbi'l-âlemin ve'l-âkibetü li'l-muttakîn. es-salâtu ve's-selâmu alâ seyyidinâ Muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn. İ'lemû eyyühe'l-ihvân nne efdale'l-kitâbi kitâbullâh fe-enne efdale'l-hedyi hedyu Muhammedin sallallahu teâlâ aleyhi ve sellem ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ ve külle muhdesin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle dalâletin fi'n-nâr v e bi's-senedil muttasil ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

إِذَا صَلَّيْتُمُ الصُّبْحَ فَافْزَعُوا إِلَى الدُّعَاءِ وَبَاكِرُوا فِي
طَلَبِ الْحَوَائِجِ

İzâ salleytümü's-subha fevzeu ile'd-duâ ve bâkirû fî talebi'l havâici. Allahümme bârik li ümmetî fî bükûrihâ.

İze salleytümü's-subha. Sabah namazlarını kıldıktan sonra, kıldığınız vakitte. Fevzeu ile'd-duâ. Duaya ilca etmek. Yapışınız, yalvarınız haddinizin en son noktasına kadar. İsteyiniz, sürat ediniz yalvarmada. Ve bâkirû fî talebil havâic. Hacetlerinizin talebinde de

erkenden böyle yalvarmalar yapınız. Ne deyiniz Efendimiz'e? *Allahümme bârik li ümmetî fî bükûrihâ*. Ya Rabbi, benim ümmetimin bu sabah vaktini mübarek et onlara. Sen namazını kıl, arkasından da ya Rabbi, beni namerde muhtaç etme de. Çoluk çocuğumun nafakasını, rızkını bol ver, de. Beni de muhtaç etme de. Dediğin kadar de. Neler geliyorsa içinden, ne ihtiyaçların varsa söyle. Hepsini Cenab-ı Hak ihsan eder.

إِذَا صَلَّيْتُمْ فِي رِحَالِكُمْ، ثُمَّ أَتَيْتُمْ مَسْجِدَ جَمَاعَةٍ
فَصَلِّيًا مَعَهُمْ، فَإِنَّهَا لَكُمْ نَافِلَةٌ

İzâ salleytümâ fî rihâlikumâ sümme eteytumâ mescide cemaatin fesalliyâ meahum fe innâha lekumâ nâfiletun.

İzâ salleytümâ fî rihâlikumâ sümme eteytumâ mescide cemaatin fesalliyâ meahum fe innâha lekumâ nâfile. Demin geçen bir hadisin ikinci kısmı ki, *sallallahu aleyhi ve sellem*, Hacc-ı Tülveda'da, Mina'daki Mescid-i Hayf'de namaz kılmışlar. İki kişi geride duruyormuş. Demişler:

“Siz niçin cemaate iltihak etmediniz?”

Demişler:

“Biz namazı evde kıldık. Yahut çadırımızda kıldık.”

“Hı, öyleyse namaz kıldıktan sonra geldiğiniz vakitte uyunuz cemaate, *fesalliyâ meahum*. Onlarla beraber bir daha kılın. *Fe innâha lekumâ nâfileh*. Onlar sizin için nafile olsun.” demiş. Nafile bir ibadet. Yani nafile ibadetlerini kaçırmamak.

إِذَا صُمْتَ مِنَ الشَّهْرِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فَصُمْ ثَلَاثَ عَشْرَةٍ
وَأَرْبَعَ عَشْرَةَ وَخَمْسَ عَشْرَةَ

İzâ sumte mineş-şehri selasete eyyamin fesum selase aşerate ve erbaa aşeratet ve hamse aşerate.

İzâ sumte mineş-şehri selase. Her aydan üç gün oruç tuttuğunuz takdirde *fesum*, tut. *Selase aşera ve erbaa aşera ve hamse aşera.* 13, 14, 15. günlerde tut. Bunlar eyyam-ı bid diye tabir olunur. Eyyam-ı bid tabir olunur. Bu günlerde tutulan orucun sevabı diğerlerinden üstündür.

إِذَا صُمْتُمْ فَاسْتَاكُوا بِالْغَدَاةِ وَلَا تَسْتَاكُوا بِالْعِشِيِّ
فَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْ صَائِمٍ تَيْبَسُ شَفَتَاهُ بِالْعِشِيِّ إِلَّا كَانَ
نُورًا بَيْنَ عَيْنَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

İzâ sumtüm festakü bi'l-ğadati vela testakü bi'l-aşıyyi feinnehu leyse min sâimin teybesu şefetahu bi'l-aşıyyi illâ kâne nuran beyne ayneyhi yevme'l- kıyâmeti.

İzâ sumtüm, yine oruç tuttuğunuz vakitte, *festakü bi'l-ğadati* sabahleyin misvak kullanınız. Sabahleyin misvak kullanınız. *Vela testakü bi'l-aşıyyi.* Öğlenden sonra kullanmayınız. İkinci namazını abdest alırken, oruçlu olduğunuz için ağzınıza misvakı sokmayınız. *Fe innehu leyse min sâimin teybesu şefetahu bi'l-aşıyyi illâ kâne nuran beyne ayneyhi yevme'l- kıyâme*h. Hiçbir oruçlu yoktur ki ağzı böyle kurur, onun o ağzının kuruması kıyamet gününde bunun gözleri önünde nur olacaktır. Bunun için misvak kullanmak suretiyle bunu izale etmeye kalkmayın.

إِذَا ضَافَ أَحَدُكُمْ بِقَوْمٍ فَلَا يَصُومَنَّ إِلَّا بِإِذْنِهِمْ

İzâ dâfe ahâdiküm bi kavmîn felâ yesûmenne illâ bi-iznihim.

İzâ dâfe ahâdiküm bi kavmîn. Siz bir kavime misafir oldunuz. *Felâ yesûmenne illâ biiznihim.* Ertesi gün kalkacaksınız da mesela sabahleyin, diyeceksiniz ki ben oruç tutmaya niyet ettim. Onlardan izin almadan, ertesi gün

orucuna, nafile orucuna niyet etmeyiniz. Misafir olduğunuz evin sahibinden, yarın ben oruç tutacağım, müsaade eder misin, diyeceksin. O da hay hay derse, tutarsın. Yoo, benim misafirimsin, sabahleyin ben kahvaltı çıkaracağım, şunu yiyeceğiz, bunu yiyeceğiz, olmaz derse, o orucu da tutamaz. Tatavvu oruç yani nafile oruç.

a. Müminin Hayatında İbadet, Ahlâk ve Toplum Bilinci

إِذَا ضَرَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَجْتَنِبِ الْوَجْهَ وَلَا يَقُلْ: قَبَّحَ
اللَّهُ وَجْهَكَ وَوَجْهَهُ مَنْ أَشْبَهَ وَجْهَكَ فَإِنَّ اللَّهَ خَلَقَ آدَمَ
عَلَى صُورَتِهِ

*İzâ darabe ehadukum fe'l-yectenibi'l
veche vela yekûl: Kabbehallahu vecheke ve
veche men eşbehe vecheke fe innallâhe haleka
âdeme alâ sûretihi*

*İzâ darabe ehadukum fe'l-yectenibi'l
veche vela yekûl: Kabbehallahu vehek. Bi-
risini dövüyorsunuz, çocuğunuz, şu bu. O dö-
vdüğünüz adamın tatlı yiyen yüzüne vurmayın.
Yüzüne vurmayın. Fe'l-yectenibi'l vech, yüze
vurmaktan sakınınız. Vela yekûl: Kabbehallahu
vehek. Allah senin yüzünü de karartsın da*

demeyiniz. Sözü de söyleyin. Elinle de yapma, dilinle de yapma. *Ve veche men eşbehe vecheke fe innallâhe haleka âdeme alâ sûretihi. Cenab-ı Hak* insanı, tecelli ilâhiyyesini böyle yaratmıştır. Onun tecelli ilâhiyyesine, bir şey olaraktan yüze vurmak. Yüz, bir yerde şey yaptın mı, yüz, bütün vücudun şeylerini yüzde toplarmış damarlar. Bu damarlar onlara boğulur. İyi bir şey olmuyor. Çocukta bazı arızalar, hastalıkların gelmesine de sebep olurmuş.

إِذَا ضَنَّ النَّاسُ بِالْدينَارِ وَالْدينَرِهِمْ وَتَبَايَعُوا بِالْعِينَةِ
وَتَبِعُوا أَذْنَآبَ الْبَقَرِ وَتَرَكَوْآ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
أَدْخَلَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الذُّلَّ لَا يَرْفَعُهُ عَنْهُمْ حَتَّى يُرَآجِعُوا
دينهم

İzâ zannen nâsu bi'd-dinâri ve'd-dirhemi ve tebâyeû bi'l-îneti ve't-tebeû eznâbel bakari ve terakul cihâde fi sebilillah. Edhale'llahu aleyhimu'z-zülle la yerfeuhu anhum Hattâ yurâciû dînehûm.

İnsanlar, *izâ zannen nâs* sıkılaştığı vakitte, bahilleştiği vakitte, bahilleştiği vakitte, *bi'd*

dinâr, Allah rızası için parasını vermiyor. Para vermiyor. *Bi'd-dinâri ve'd-dirhem*.

Buraya bugün aklıma geldi de tabi bir muhabbet şeysiyle. Şimdi camilerde çok para toplanıyor. Bu kadar İstanbul'un camisi var. Bu toplanan paralar hep zorlukla toplanıyor. Bağıra bağıra çocuklar yalvara yalvara güneşte. Herkes vereceğine bir şey veriyor. O yüzden İstanbul'da bilmem ki ne kadar zengin vardır yani. İstanbul'un zenginin adetini bilmem. Müslüman zengin ama. Parada birkaç bin zengin yok mudur? Herhalde vardır değil mi? Büyükçe zenginlerden. Büyükçe zenginlerden birkaç bin zengin vardır. Bunlar hiç ne olur, böyle memleketinin hayrı için toplu bir yere on milyon, yirmi milyon, otuz milyon, kırk milyon bir parayı koyamazlar mı? Bugün işte geçen şeyde de anlattım. Şeylere gidiyor insanlar bugün, sayfiyelere. Bu sayfiyelerin eğer bir insan olsa da şimdi bir liste tutsa da kaç kişi sayfiyeye gidiyor bunu öğrense. Bu sayfiyeye giden insanların laakal beş bin lira sayfiye masrafı var. Başka masrafları başka. O masrafı da her zaman yapacak. Bu beş bin lira bin kişi de beş milyon yapıyor da bu on bin kişi olursa bu gezici elli milyon lira yapıyor. Ki sayfiye nedir bugün?

Günah. Baştan aşağı günaha batmaktan ibaret. Baştan aşağı günaha batmak için nefes alacağım diyor azıcık diyor, çoluk çocuk hava alalım diyor. Şöyle bir yalıda bir yer bulduk diyor. Hangi bir yalı var ki boş olsun? Hangi bir aile var ki o denize girmesin? Denize girmese bile o denize girenleri görmek kâfi değil mi ki ne? Kadın erkek onları görmek kâfi günah cihetinden. Bu kadar günahı insan irtikap ediyor, bu kadar para boşuna gidiyor da Allah'ın yukarıda da dedi ya, siz paralarınızı vermediğiniz vakitte, işte bugün bu insanlar sıkışmış, hayratı bu paralarını vermeye ödleri kopuyor. Bu elli milyon, hatta en iyi yirmi beş milyon İstanbul'un bir parası olsa, hangi hayratına yetişmez? Hangi hayratına yetişmez? Bizim ne kadar ihtiyacımız var? Memlekette İmam Hatip okulu okuyacak, Kur'an kurslarının çocukları okuyacak. Bir kere ne olur, gidin de o Kur'an kurslarındaki okuyan çocukların durumuna şöyle bir göz atın bakalım. Senin oğlun filan kolejde şu kadar parayla ne rafah bir şekilde yiyip içiyor. Bir de o Kur'an kursunda senin dinini, kitabını öğrenmek için çalışan çocukların durumuna da bir göz at. Bakalım insanlığa yakışır bir şekilde mi? Buna

vicdanlarımız tahammül ediyor. Biz günaha olaraktan bu paraları oralara veriyor da müslümanların şeyisine yarayacak şekilde vermekten kaçınıyoruz. İşte *izâ zanna*, siz böyle bahilleştiğiniz vakitte, dikkat et şimdi bak. *Bi'd-dinâri ve'd-dirhem*. Dinar altın, bir dinar, yirmi beş, otuz lira bizim paramızın kıymetiyle. Dirhem de daha işte ucuz para.

Ve tebâyeû bi'l-îne. İne, hile ile alışveriş. Faizin hileli kısmı. Diyorum ki ben sana bunu satarım. Bunu yüz lira. Yüz liraya bunu satarım. Senden bunu elli liraya alırım ama. Bunu sen bana yine satacaksın. Ama elli lira, yahut yetmiş beş lira veririm pek versem. Yüz liraya sattın ya, evet yüz lirayı sen aldın. Senin yüz lira bana borcun var. Yetmiş beş liraya bana iade ettin, kabul ettin, yirmi beş lira borcun kaldı bana. Öyle değil mi? Yirmi beş lira borcun kaldı. Bunu bana öde. Bu hileli, hileli bir oyun. İnsanlar da böyle hileye kaçtılar mı tuzağa, *ve't-tebeû eznâbel bakari* Öküzün de kuyruğuna yapışmış. Yani çiftçilikler hayatını ekip bitmekle geçiriyor. *Ve terakul cihâde fi sebilillah*. Allah yolunda cihadı da terk ediyor.

Dün bir komşumuz geldi. Kendisi fabrikatör bir adam. Kapı bekçisi olan işçisi demiş ki:

“Bana bir hafta izin ver.”

“Ne yapacaksın çocuğum izini sen?”

“Memlekete gideceğim efendim.”

“Ne var? Bir zorun mu var?”

“Yok, gideceğim.”

“Niçin? Yüz lira giderken harcayacaksın. Yüzde gelirken iki yüz. Yüz lira da orada harcarsan, üç yüz. Zaten dört yüz lira alıyorsun. Yazık deme bunu, gitme” demiş.

“Yok gideceğim efendim. Seçim var. Bu seçimde reyimi kullanmak için bu üç yüz lira feda ediyorum. Bıktık bu zenginlerin elinden. İdareyi alacağız onların elinden. Onun için reyimi kullanmak için gidiyorum oraya.Sen karışma, ver benim iznimi gideyim ben.” Demiş.

Ve terakul cihâde fi sebilillah. Bu adamınki cihattır yani. Bu adam da cihatta şimdi. Ama batıl cihat başka. O batıla cihat yapıyor. Sen de hakikaten bir cihat yap bakalım. Müslümana elleşme. Ne parasına elleş, ne rahatına elleş. Ama sonra ne olur Allah bilir galiba. Bak şimdi altına oluyor.

Edhale'llahu aleyhim Allah bunların bu şeysinden dolayı onlara bir idhal eder. Ne? *Zül-
len*. Bir zillet ithal eder ki, bir zillet sokar ki onlara da, onlara. *La yerfeuhu anhum*. Onu kendileri katiyyen ondan kurtaramazlar. Kendilerini o zilletten katiyyen kurtaramazlar. Allah'ın verdiği o zilletten kendilerini katiyyen kurtaramazlar. Allah almaz. *Hattâ yurâciû dînehûm*. Dinlerine dönmedikçe. Dinlerine dönmedikçe, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sel-
lemin* zamanındaki ashab-ı kiramın dine olanı hizmeti gibi hizmet yapmadıkça, cihad etmedikçe, İslam'a karşı müdafaa da bulunmadıkça, bu zilletten kendilerini kurtarmaya imkan yoktur.

Ravahu Ahmed ibn Hanbel, Taberani, Ebu Nuaym fi'l-Hilye, İmam ibn Cerir an İbn Ömer, raviler...

إِذَا ضُيِّعَتِ الْأَمَانَةُ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ قَالَ: كَيْفَ
إِضَاعَتُهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: إِذَا أُسْنِدَ الْأَمْرُ إِلَى غَيْرِ
أَهْلِهِ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ

İza züyyi'atil emânetu, fe'n-taziri's sâ'ate. Kale: keyfe ida'etuhâ ya Rasulallah

Kâle: izâ usnidel emru ilâ gayri ehlihi fe'n-te-zir ilâ sâatu.

İza züyyi'atil emâneh, fe'n-taziri's sâ'a. Emanet denilen vazife. Ehlinin zayi olduğu vakitte, kıyameti bekle. Kıyameti beklemek için emanetlerin zayi olması kâfi. *Kale: keyfe ida'etuhâ.* Ya Rasulallah nasıl zayi olur bir emanet? *Kâle: izâ usnidel emru ilâ gayri ehlihi.* İşler ehlinin gayrisinin eline verildiği vakitte kıyameti bekle. *Fe'n-tezir ilâ sâah.*

إِذَا طَبَخْتُمُ اللَّحْمَ فَأَكْثَرُوا الْمَرْقَ فَإِنَّهُ أَوْسَعُ أَوْ أَبْلَغُ

فِي الْجِرَانِ

İzâ tabahtümü'l-lehmâ fe eksürü'l meraka fe innuhu evseu ve ebleğu fi'l-cirani.

İzâ tabahtümü'l-lehmâ. Et pişirdiğiniz vakitte, bak bunlar hep dikkat edilecek şeyler. *İzâ tabahtümü'l-lehmâ,* et pişirdiğiniz vakitlerde, *fe eksürül merak,* suyunu çok koyun. *Fe innuhu evseu ve ebleğu fi'l-ciran.* Bu sizin komşularınıza da yeter artık. Yalnız az olursa, kendinize yetmez bile. Çok koyarsanız suyunu, suyundan siz de istifade edersiniz, komşularınız da istifade eder. Onlara da ikram edebilirsiniz. Allah ya Rabbi.

إِذَا طَفَا السَّمَكُ عَلَى الْمَاءِ فَلَا تَأْكُلْهُ وَإِذَا جَزَرَ عَنْهُ
الْبَحْرُ فَكُلْهُ وَمَا كَانَ عَلَى حَافَتِهِ فَكُلْهُ

İzâ tafa's-semeku ale'l mâi felâ te'külhü.
Ve izâ hazerâ anhul bahru fekülhu Ve mâ kane
ha'fitihi fekülhu.

İzâ tafa's-semeku ale'l mâi felâ te'külhü.
Balık suda ölmüş ve ters dönmüş. Bu balığı
yemeyiniz. Ölmüştür. Ölü balıktır. *Ve izâ haz-*
erâ anhul bahru. Bir de var deniz. Bazı lodos
dolayısıyla sersem ediyor balığı. Dalga ile
atıyor. Tutulduğu çok vakidir öyle. Bunu deniz
atıyorsa, *fekülhu*, onu yiyiniz. *Ve mâ kane*
ha'fitihi Yan duruyor şöyle. Daha ters dö-
nmemiş. *Fekülhu.* Onu da yiyiniz.

إِذَا طَلَبَ أَحَدُكُمْ مِنْ أَخِيهِ حَاجَةً فَلَا يَبْدَأُهَا بِالْمِدْحَةِ
فَيَقْطَعُ ظَهْرَهُ

İzâ talebe ehadüküm min ehihi haceten fe
la yebdeuhu bi'l- midhati fe yekda'a zahrahu.

Siz kardeşinizden bir dileğiniz var, istedi-
ğiniz. Bunu ben filan kişiden istersem o bana
bunu verir. Gidiyorsunuz kapısına. Aman sen ne
kadar muhterem bir efendisiniz. Sayenizde işte
bu kadar insan geçiniyor. Allah ömrünüzü çok

etsin. Sayeniz şöyle olsun, böyle olsun diye adamı şişiriyor. Şişiriyor, ama diyor, kusura bakma ama bugün çoluk çocuklukta biraz aç kaldık, şu işimde var. Bana elli lira, yüz liraya verir misiniz falan diyor. Sakın bunu yapmayın, diyor.

Dün bir kitap okuyorduk da hoşuma gitti. Burada aklımda kılan bir kısmı var. Dün gazap dersi okuyorduk. Bağdat emirlerinden Ma'an ibni Zaide isminde bir emir varmış. Gayet halim selim bir adammış. Bu gayet halim selim olan adama bir şair gelmiş. Demiş ki emir olmuş adam galiba, hükümdar yani. Hükümdar olduğu bir yerde gitmiş huzuruna çıkmış. Demiş:

“Yahu ben seni biliyorum. Eskiden üstünün esvabı deridendi. Hayvan derisi giyen bir adamdın. Ayağında da deve derisinden çarığın vardı. Şimdi böyle bir yere kondum diyerekten kim bilir ne kadar gururluyorsun.” diyerek ona zem suretiyle böyle acı bir tabir kullanmış. Bu hükümdara karşı biraz zor söylenir yani herkes söyleyemez.

“Hakkın var. Biliyorum unutmadım o günlerimi,” demiş.

Çobanlıktan yetişmiş bir adam demiş. Nasılsa bir emir olmuş. Neydi arkası ya? Bir

tane daha vardı. Bir tane daha söyledi de. Ona bin lira bahşış verdiler. Dedi ki:

“İstersen memleketimde otur. İstersen serbestsin. İstedüğün yere git, al şu bin lirayı da.” Dedi ki:

“Senin bulunduğun memlekette ben oturmam.” Tabir böyle. “Senin oturduğun memlekette ben oturmam. Bırak beni ben gideyim.” Yeriyor adamı. “Sen iyi bir adam değilsin ki senin memleketinde ben oturayım.” Acı bir söz.

“Verin bin lira gitsin,” dedi. Dedi:

“Ben senden az bu kadar bin lira istemeye gelmedim mi? Sen madem büyük bir adamsın burada, çok ver,” dedi.

O zaman iki bin yaptı. Sonra üç bin yaptı, altı bini aldı gitti. Ama o adam da ona karşı hiçbir ağır söz söylemedi. Söylemeyince dedi ki ben senin gibi böyle halim, selim, kibar bir insan görmedim. Sendeki bu ahlak dünyaya taksim olsa hepsine yeter. Diye bu sefer methe başladı. Onun için insanlar da sevdikleri adamları öyle methetmek suretiyle değil de hakikati söylemeli. Onun için bu şairlerin, şairleri Kur'an yermiştir diyor. Şair haddi zatında iyi bir şeydir ama onun dili her tarafa döner. Yıkma

istedi mi yıkar insanı. Çıkarmak istedi mi çıkarır göklere insanı. Ama bu layık mıdır, değil midir, orasını düşünmez.

أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ ۖ وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا
يَفْعَلُونَ ۖ

*Innehum fi külli va'din yehimune ve en-
nehum yekûlune mâ lâ yef'alune. (Şuara Suresi
225.-226. Ayetler)*

Yapmadıklarını hep böyle insanları şişirirler. Bunların diline düşmek tehlikeli bir şey. Ama bunu böyle duyunca, şimdi demin yukarıda söylediğim bir sözün de bugün insanlar paranın kölesidir. Bugün insanlar da ziynet itibariyle, hilkat itibariyle mala karşı bir kölelikleri vardır. Daima insan çok paraya sahip, çok mala sahip olmaya hevesli bir mahluktur böyle. Uhibbu'l-mal. Malı çok sever. Şimdi bu önden böyle zemmeden adam parayı alınca başladı methetmeye adamı. Parayı alınca senin gibi adam görmedim, dedi. Dünyaya takdim olsun senin güzel ahlakın hepsine yeter, dedi. Parayı gördü. Para vermeden kim bilir senden daha aşağısı yok, diyecek. Dünya yüzünden. Binaenaleyh şimdi o elli milyon lira bizim cebimizde olsa Müslümanlar bu parayı bir yere toplasalar.

Bütün alem, İslam'ın hizmetkarı olur. Bütün alem İslam'ın hizmetkarı olur.

Birisi baktığında çok acı bir yazı yazmış. Götür ona yüz bin lirayı ver. Ertesi gün seninle bu İslamiyet'i göklere kadar çıkarır. Aldığı yüz bin liraya. Onun için Müslüman zenginlerinin kabahati affolunmayacak derecede çoktur yani. Bugün bir zekatla yemekle, bir ufak tefek hayır yapmakla, hatta büyük yapılan hayırlarla bile borcunu insan ödemiş sayılmaz. Zekat şahsının borcudur. Fakat bugün cemiyetin borcu var. Bugün memleketin bir gidiş yolu var. Bugün memleket elden gittikten sonra senin paraların senin olsun var. Kalır elinde. Onun için bak şimdi ne güzel.

b. Helallerin İhmali, Haramların Yayılması

إِذَا طَلَعَ الْفَجْرُ فَقَدْ ذَهَبَ كُلُّ صَلَاةِ اللَّيْلِ وَالْوُتْرِ،
فَأَوْتَرُوا قَبْلَ طُلُوعِ الْفَجْرِ

İzâ tâle'al fecru fekad zehebe küllü salati'l-leyli ve'l-vitri. Fe evtiru kable tulûi'l-fecri.

İzâ tâle'al fecru. Sabah, fecir doldu sabah. Fekad zehebe küllü salati'l-leyl, bütün namazlar artık bitmiştir. Mesela bazı insan,

yatsıyı kılamaz, yorgundur, yatır aşağıya, sabahleyin kılayım der, gece kalkar kılayım der, gece de kalkamaz, bakar ki sabahleyin kalkmış, şafak da sökmüş. Artık o zaman yatsı kaza olur, o. Geçti vakti. *Ve'l-vitri*, yahut farzı kıldı da, vitri kılmıyoruz bazen ya, vitri evinde kılıyor, vitri kılarken, biraz kestireyim de sonra kılarım dedi, uyuyakaldı, bir de baktı ki sabahleyin, şafak sökmüş, vitir de kaçtı. *Fe evtiru kable tulûi'l-fecr*. Onun için kendine güvencin varsa, gece kalkıp da kılabilirdikten, bunun *kable tulûi'l-fecr*. Yok, güvencin yoksa, akşamın yatsının arkasından kıl, öyle yat.

إِذَا طَنَّتْ أُذُنُ أَحَدِكُمْ فَلْيَذْكُرْنِي وَلْيُصَلِّ عَلَى
وَلْيَقُلْ: ذَكَرَ اللَّهُ مَنْ ذَكَرْنِي

İzâ tannet üzünü ehadiküm fel yezkürnî vel yusalli aleyye ve'l-yekul: zekerallâhu men zekeranî.

İzâ tannet üzünü ehadiküm fel yezkürnî vel yusalli aleyye. Bir kulak çınlaması olur ya, bu kulak çınlaması olduğu vakitte beni anın. *Vel yusalli aleyye.* Bana salatu selam getirin. Allahümme salli alâ seyyidina Muhammed ve alâ âli Muhammed, deyin. *Ve'l-yekul zekerallâhu men zekeranî.* Beni ananı Allah da

onu ansın. Rahmetle anıyorsa rahmetle anar.
Allah'tan ona hayır lazım.

إِذَا ظَلِمَ أَهْلُ الذِّمَّةِ كَانَتْ الدَّوْلَةُ دَوْلَةَ الْعَدُوِّ وَإِذَا
كَثُرَ الزِّنَا كَثُرَ السِّبَاءُ وَإِذَا كَثُرَتِ اللُّوْطِيَّةُ رَفَعَ اللَّهُ
يَدَهُ عَنِ الْخَلْقِ فَلَا يُبَالِي فِي أَيِّ وَادٍ هَلَكَوا

*İzâ zulime ehl-ü zimmeti, kâneti'd-
devletü devlete'l-adûvvi, ve izâ kesura'z-zinâ,
kesura's-sibâu, ve izâ kesurati'l lutiyyetu
rafeallahu yedehu ani'l-halki fela yubali fi
eyyi va'din helekû.*

إِذَا طَلَّقَ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ ثَلَاثًا عِنْدَ الْأَقْرَاءِ أَوْ طَلَّقَهَا
ثَلَاثًا مُبْهَمَةً؛ لَمْ تَحِلَّ لَهُ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ

*İzâ taleka'r-raculu imraetehu selâse
inde'l-ekrâi ev tallekahâ selase mübhemeten
lem tehîlle lehû hattâ tenkihâ zevcen gayrâhu.*

İzâ taleka'r-raculu imraetehu selâse.
Adam karısını boşadı. Talakı selâseyle. Ben
seni boşadım, dedi. *inde'l-ekrâi*, taharat
halinde. *Ev tallekahâ selase mübhemeten.* Ya-
hut mübhem olaraktan üç talakla boşadı. *Lem
tehîlle lehû hattâ tenkihâ zevcen gayrâhu*
artık buna, o kocası helal olmaz, başka bir
kocaya varmadıkça.

Eskiden böyle boşama olduğu vakitte adamın birbirinize gözü var, yine barışmak istiyorlar, talak-ı selase de boşandığı için bir daha alamıyor. Onun için bir çocuğa, bir ihtiyara, e sen bunu, nikahlayalım sana da bu akşam seninle kalsın. Yarın da boşayıverirsin bunu, demek suretiyle yapılan nikahlar, Acemlerin nikahına benzer, caiz değildir. Laanellah var onların üzerinde.

إِذَا ظَنَنْتُمْ فَلَا تُحَقِّقُوا وَإِذَا حَسَدْتُمْ فَلَا تَبْغُوا وَإِذَا
تَطَيَّرْتُمْ فَاْمُضُوا وَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلُوا، وَإِذَا وَرِثْتُمْ
فَأَرْجُوا

إِذَا ظَهَرَ الزِّنَا وَالرِّبَا فِي قَرْيَةٍ فَقَدْ أَحَلُّوا بِأَنْفُسِهِمْ
كِتَابَ اللَّهِ وَلَفْظُ - عَذَابَ اللَّهِ

İzâ zanentum felâ tuhakkaku ve izâ hasedtum felâ tebğû ve izâ tatayyertum femdû ve alellâhi tevekkelû.

Ve izâ vazîntum fe ercihu. İzâ zehera'z-zinâ ve'r-ribâ fî karyetin fekad ehallû bi enfusihim kitâballâh. Ve lafzu azâballâh.

Bizim avukat Ali Bey var ya, bir yere gidiyormuş, otobüse bindik diyor, gidiyoruz. Yanıma oturan adam da diyor, pangacı bir

adammiş diyor, bilmem ki dedi. Bununla münakaşa etmişler, demişler ki yahu bu pangı paraları şöyledir, böyledir derken, Bütün otomobilin halkı başıma çöktü diyor, beni az daha döveceklerdi, dar kurtuldum. Faiz maiz, bu parayı almak olur mu, ne yapıyorsun sen filan diyerekten, Allah'ın yasağını kimse dinlemedi diyor.

Allah kusurumuzu affetsin...

إِذَا ظَهَرَ فِي أُمَّتِي خَمْسُ حَلٍّ عَلَيْهِمُ (الدَّبَارُ)
التَّلَاعُنُ وَالْخَمْرُ وَالْحَرِيرُ وَالْمَعَارِزُ وَكَثْفَى
الرِّجَالُ بِالرِّجَالِ وَالنِّسَاءُ بِالنِّسَاءِ

İzâ zahara fî ümmetî hamsun, halle aleyhim tebâr.

İzâ zahara fî ümmetî hamsun, halle aleyhim tebâr. Ümmetimin içinde beş şey zuhur ederse, helak onların üzerine muhakkak olur.

Mefharû mevcudat Muhammed Mustafa ra salavat.

Seyyidü'l saadat Muhammed Mustafa ra salavat.

Habibü hüda Muhammed Mustafa ra salavat.

c. Namazın Edebi, Cemaatin Hakkı, İbadette Ölçü

إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيُصَلِّ إِلَى سُتْرَةٍ وَلْيَدْنُ مِنْهَا وَلَا
يَدْعُ أَحَدًا يَمُرُّ بَيْنَ يَدَيْهِ فَإِنْ جَاءَ أَحَدٌ يَمُرُّ فَلْيُقَاتِلْهُ
فَإِنَّهُ شَيْطَانٌ

*İzâ sallâ ehadüküm fel yusalli ilâ sütratin
ve'l yednü minhâ velâ yede' ehadan yemurru
beyni yedeyhi. Fe in câe ehadün yemurru fel
yukatilhü fe innuhu şeytânun.*

Ravahu İbn Hibban ve İbn Şeybe ve Ebu Davud ve Beyhaki ve İbn Mace an Ebî Sa'idun radiyallâhu teâlâ anhum.

Namaz kılarken, bhusus meydanlarda, kırlarda, açık yerlerde namaz kılmak icap ettiği vakitte namaz kılan insan önüne bir sütre diksın. Bir parmak kalınlığında, bir arşın uzunluğunda bir çubuk diker. Şemsiyesi varsa, şemsiyesini dikse o da olur. Ve buna yakın dursun. Uzakta durmasın.

Velâ yede' ehadan yemurru beyni yedeyhi. Önünden kimseyi geçmeye meydan vermesin. Mesafe uzak olursa geçerler. Yakın dursunsa geçecek yer bulamaz. Onun için gayet yakın dursun. Ve şayet o aralığında geçmek

isteyen olursa *fe in câe ehadün yemurru*. İstiyor ki bir adam oradan geçmek. *Fel yukatilhü*. Bunu önden geçirmesin. Bununla mukatil etsin. Elini uzatır. Yasak gibi yerde. Adam daha zorlanırsa gökyüzüne kalkar, gücü yeterse. Bunu oradan ittirmez. Namazı olduğu halde. Bu fiili de namazı bozmaz. Bu fiili namazı da bozmaz.

Fe innehu şeytanun. Bu namaz önünden geçmek isteyen insan şeytan kılıklı bir adamdır. Şeytandır, dedi. Şeytana, şeytan huylu. Hiç namaz kılanın önünden geçilir mi? Bu adam onu istiyor demek geçsin. Şeytan huylu bir adam bu. Bu, tabii çok ince manaları ifade eden nükteler var içerisinde. Tabii biz bunları aklımızla idrak etmiyoruz. Adam geçerse geçsin, varsın değil mi ya bize ne? Biz Allah'ın huzurundayız. Fakat bu önümüzden geçen insan hiç olmazsa bir an bizi meşgul eder ya. Bakınız, bu bir an içimizin meşguliyetine Cenab-ı Peygamber razı olmuyor da. Razı olmuyor. Onun o fiilini, hatta şimdi o geçerse geçsin, senin onu kakma, elini uzatman daha çok meşgale insana. Onun gitseydi, sen de kulak asmazdın, geçer giderdin. Demek ki insan yalnız böyle pasif kalmamalı da. O geçer, öteki

de geçer. O da geçer. Bir yol olur orası mesela. Bunlara katiyyen izin verilmemesini Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* açıklamış burada.

إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ لِلنَّاسِ فَلْيُخَفِّفْ فَإِنَّ مِنْهُمْ الضَّعِيفَ
وَالسَّقِيمَ وَالْكَبِيرَ وَإِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ لِنَفْسِهِ فَلْيُطَوِّلْ
مَا شَاءَ

İzâ sallâ ehadüküm li'n-nas fel yuhaffif, feinne minhum daife ve sekime ve'l-kebira. Ve izâ sallâ ehadüküm li nefsihi fe'l yutavvil mâ şâe.

İzâ sallâ ehadüküm, sizden biriniz namaz kıldığı vakitte, *li'n-nas* kıldırıldığı vakitte insanlara. *İzâ sallâ ehadüküm li'n-nas* kendi kıldığı değil de, insanlara namaz kıldırıldığı vakitte *fel yuhaffif*, hafif kıldırırsın. Ne kadar bir iktifâ-i ednel meraci mine's-sünnet. Sünnetin en kısa tarafından. Sünnetin en kısa tarafından.

Ben bu sene Ramazan'da biraz bu Şamlı yahut Mısırlılar'ın namazlarını dinledim de, sabahleyin. Baktım kul euzü'lerden namaz kılıyorlar sabahleyin. Ne var şimdi? Ramazan erkenden de kılıyorsun. Vakit çok. Fakat kul euzülerle kılıyor. Tek okuyan baktım yarım

sayfa okuyor. Her gün çeşitli. Çok acayibime gitti. Fakat burada, şimdi bu Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*in hafif kıldırın deyişini, şimdi bu sefer hacdan gelince de biraz dermanımız zayıfladı galiba. Şimdi namaz azıcık uzayınca başlıyor ayakları titreme adamın. Bazen oturmak istediğim zamanlar bile oldu. Yalnız insan kendini düşünmemeli. Kendi gençtir, kuvvetlidir. Yarım saat de durur, bir saat de durur. Fakat arkasında duran zavallılardan hastası var. Şimdi bak ne diyor. *Feinne minhum daife*. Zayıf var. *Ve sekime*, hastada vardır cemaatin içerisinde. *Ve'l-ke-bira*. Yaşlı insanlar da vardır. Bunlar tahammül edemez. Binaenaleyh sen namazı kendine göre değil, arkanda olan cemaate göre kıldır. *Ve izâ sallâ ehadüküm li nefsihi*. Kendi kendine kılıyorsun sünnetlerden veyahut başka namazlardan. *Fe'l yutavvil mâ şâe*. İstersen hatimle kıl. Bir rekatta hepsini kıl.

Ravahu'l Malik, Buhari, Müslim, Davud, Nesai ve İbn-i Hibban an Ebu Hüreyre. Raviler çok kuvvetli.

وَقَدْ كَانَ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ يُصَلِّي بِقَوْمِهِ الْعِشَاءَ فَقَرَأَ
الْبَقْرَةَ فَخَرَجَ رَجُلٌ مِنَ الصَّلَاةِ وَأَتَمَّ لِنَفْسِهِ فَقَالُوا:
نَافَقَ الرَّجُلُ فَتَشَاكَيَْا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ فَزَجَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُعَاذًا
فَقَالَ: أَفَتَّانُ أَنْتَ يَا مُعَاذُ؟ اقْرَأْ بِسَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ
الْأَعْلَى وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا

Vekad kâne Muaz ibn Cebel yüsalli bi kavmihi'l-işâe fekarâe'l bakarate. Feharace raculün mine's-salati ve etemme li nefsihi. Fekalu ne'feka'r-raculü. Feteşekeyâ ilâ Rasulillahi sallallahu aleyhi ve selleme fezecera Rasulullahi sallallahu aleyhi ve selleme muazen. Fekale efettanun ente ya Muaz? İkra bisebbihisme rabbike e'ale ve's-semâi ve't-tarik ve'ş-şemsi, ve'd-duhahâ.

Bunun sebebi, vekad kâne Muaz ibn Cebel yüsalli bi kavmihi'l-işâe. Muaz ibn Cebel, bir kavme imam olmuş. Yatsı namazını kıldırmış. Kıldırmış. Fekarâe surate'l bakara. Sureyi bakarayı okumuş. 48 sayfa eder. Feharace raculün mine's-salah. Namaz kılanların birisi bozmuş namazı. Çıkmış. Ve etemme li nefsihi

fekalu ne'feka'r-raculü. Herkes demişler ki bu adam münafık. Namazdan kaçıyor. Böyle namazdan kaçılır mı hiç? Geldiler. *Feteşekeyâ ilâ Rasulillah sallallahu aleyhi ve selleme*. Şikayet ettiler. *Fezecera Rasulullah sallallahu aleyhi ve selleme muazen*. Hazreti Muaz'ı sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri zecr etti. Darıldı ona.

Fekale efettanun ente ya Muaz? Sen fitne çıkarmak mı istiyorsun? Fitneye sebep mi oluyorsun? *Ente ya Muaz ikra surate sebbihisme rabbike e'ale*. Yetmez mi? *Ve's-semâi ve't-tarik*. Bunlar yetmez mi? *Ve's-şemsî ve'd-duhâ*. Bunlar var. Koca bir sure baştan aşağı okuyorsun böyle.

Efendimiz orada bunu, bu hadiste böyle, izahen bize beyan buyurdular ki halkın haline, diye rivayet ediyor. Bu şimdi namazda. Namazın dışında da birçok hallerimiz var tabi. Namaz dışında da hallerimiz var. Halkın haline uygun olarak, mutlaka benim dediğim olsun diyerekten değil. Halkı düşün. Buna göre hareket et.

إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فِي ثَوْبٍ فَلْيُخَالِفْ بِطَرَفَيْهِ عَلَى
عَاتِقَيْهِ

*İzâ salle ehadüküm fi sevbîn fe'l yuhalif
bi tarafeyhi alâ atikayhi.*

Yok esvap. Fakir adam. Bir peştemal bulmuş. Bununla namaz kılacak. Bunu şöyle omuzlarında, göğsünde bağlasın da. Hem göğsün örtsün hem arkasını örtsün. Öyle kılsın bir tek namazı. Tek olan namazı. Allah'a çok şükür yani bizim bugünüme. Bu İslamiyet ilk devirlerinde ne kadar sıkıntılar, ne kadar zorluklar çektiler böyle.

d. Namazın İnşası: Temizlikten Huşûya, Huşûdan Rızka

إِذَا صَلَّى الْعَبْدُ فِي الْعَلَانِيَةِ فَأُحْسَنَ وَصَلَّى فِي السِّرِّ
قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: أَحْسَنَ عَبْدِي

*İzâ salle'l abdu fi'l-aleyniyeti fe ahsene
ve sallâ fi's-sirri. Kâlellâhu teâlâ: ahsenâ
abdî.*

İzâ salle'l abdu fi'l-aleyniyeh. Cemaatte namaz kıldığı vakitte bir adam. Cemaatin arasında kılıyor namazı. *Fe ahsene.* Gayet güzel kılıyor, ağır ağır. İmreniyor herkes bunun

kıldığı namaza. Ne güzel bir örnek. *Ve sallâ fi's-sir*, evde gece karanlıkta kılıyor. Onu da öyle herkesin imreneceği şekilde kılıyor. *Kâlellâhu teâlâ, ahsenâ abdî*, benim bu güzel kulum ne güzel namaz kılıyor diye meleklerine onu gösterirmiş.

إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فِي رَحْلِهِ ثُمَّ أَدْرَكَ الْإِمَامَ وَلَمْ يُصَلِّ
فَلْيُصَلِّ مَعَهُ فَإِنَّهَا لَهُ نَافِلَةٌ

İzâ sallâ ehadikum fî rahlihi, sümme edrake'l-imâme ve lem yüsalli fel yüsalli meahu feinnehu lehu nafiletun.

Evinde namazını kıldı. Dükkanında, çarşıda. Geldi baktı ki camisinde daha namaz kılınmamış. Kendi kıldı ama namazı. Baktı geldi camiye, namaz kılınmamış. O adam kılınacak namaza iktida etsin. Ona da uysun. Bu yalnız öğlen namazında olur. Sabahleyin de olur. O kıldığı namaz, imamla beraber kıldığı namaz yine nafile olur. Çünkü nafile kılanın, farz kılana iktidası sahihtir. Nafile namaz kılan insan imama uyar, kılınmış namazı bird aha kılar. Bu kıldığı namaz nafile olur, sahihtir de namazı. Ve kendi başına kıldığı nafilenden de efdaldir.

إِذَا صَلَّى الرَّجُلُ وَلَيْسَ بَيْنَ يَدَيْهِ كَأْخِرَةُ الرَّحْلِ أَوْ
كَوَاسِطَةُ الرَّحْلِ قَطَعَ صَلَاتَهُ الْكَلْبُ الْأَسْوَدُ
وَالْجِمَارُ قِيلَ: مَا بَالُ الْكَلْبِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْأَحْمَرِ؟
قَالَ: الْكَلْبُ الْأَسْوَدُ شَيْطَانٌ

İzâ sallâ racülü, ve leyse beyne yedeyhi keahirati'r-rahli ev kevasitati'r-rahli, kata'a salâtehu'l-kelbu'l-esvedu ve'l-himeru. Kile: Mâ balü'l-kelbi'l-esvedi mine'l-himâri. Kale: el-kelbu'l-esvedu şeytanun.

İzâ sallâ racülü, ve leyse beyne yedeyhi keahirati'r-rahli ev kevasitati'r-rahli, kata'a salâtehu'l-kelbu'l-esvedu ve'l-himeru. Şimdi namaz kılıyor. O namazı kılarken de önüne sütte koymamış. Sütte koymamış kılıyor. Öyleyse oradan bir köpek veya bir merkep geçerse, kata'a salâtehu, onun namazını bozar, diyor. Yani sevabını noksan eder. Bozar da batıl olmaz namaz. Fakat sevabı noksan olur.

Kile: dediler ki. Mâ balü'l-kelbi'l-esved. E bu kara köpek gitmesiyle, beyaz köpeğin gitmesiyle ne fark var ki? O da köpek, o da köpek. Buyururlar ki, kale: el-kelbu'l-esvedu

şeytan. Siyah köpek şeytandır. Hatta siyah köpeğin tuttuğu av da doğru değildir, diyor. Bunları tabi bizim aklımız idrak etmez. Yalarlar işte, o da köpek, o da. Kimisini beyaz yapmış, kimisini kara yaratmış. Bu neden şeytan olsun da beriki olmasın. Demek ki Resulullah'ın bizim bilmediğimizi, bildiği bir şey var. Onun bildiğine kanaat getirelim.

Kelbü'l-esved şeytanen. Siyah köpeğe şeytan denmesinin sebebi, *kevnihî a'kara'l kelbî*. Köpeklerin en ısırganı imiş. Isırgan köpek, fazla saldıran. *Ve ehbasuhâ ve ekalluhâ nef'an.* Faydası çok az, zararı çok olan bir köpekmiş. Bundan dolayı bazıları *la yehillu's saydune*. Bir, o köpekle av avlamak da helal olmaz, demiş.

إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيَلْبَسْ ثَوْبِيهِ فَإِنَّ اللَّهَ أَحَقُّ مَنْ
تُزَيِّنَ لَهُ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ إِلَّا ثَوْبٌ فَلْيَأْتِزِرْ بِهِ إِذَا
صَلَّى وَلَا يَشْتَمِلْ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ اشْتِمَالَ الْيَهُودِ

İzâ sallâ ehadüküm fel yelbes sevbeyhi, feinnellahe ehakku min tuzuyyine lehu, fein lem yekun lehu illâ sevbun, felye'tezir bihi izâ sallâ ve la yeştamil ehadüküm fi salatihî'stimele'l-yehudi.

İzâ sallâ ehadüküm fel yelbes sevbeyh. Biriniz namaz kılarken öyle gecelik esvabıyla, gecelik esvabıyla namaz kılmasın. *Fel yelbes sevbeyh.* Üstünün esvablarını giyinsin. Yerini, memleketinin haline göre. Mesela Arabistan'daki Antalya'yla kılar ama. Burada bir gömlekten kılar ama burada olmaz. Niçin burada bir gömlekten sokağa çıkamazsın ki? Burada çıkıyor adam. Bu memlekette ayıp değil. Ama bu memlekette gömlekten dışarıya çıktığında adamın arkasına teneke çalarlar. Bunun için halkın arasına çıkamadığın bir esbab ile Allah'ın huzuruna çıkmanın layık olmadığını beyan hususunda böyle buyurmuşlar.

Feinnellahe ehakku min tuzuyyine. Cenab-ı Hak herkesin huzuruna ziynetle çıkıyorsun da Allah'ın huzuruna daha ziynetli çıkmak, bunu terk etmek doğru olmuyor. *Fein lem yekun lehu illâ sevbun.* Yoksa başka esvabı? *felye'tezir bihi izâ sallâ ve la yeştemil ehadüküm fi salatihi'stimele'l-yehud.* Yahudilerin yaptığı gibi kılmasın. Yani hacının ihramda sarındığı gibi, sarılmak suretiyle kılsın.

إِذَا صَلَّتِ الْمَرْأَةُ خَمْسَهَا وَصَامَتْ شَهْرَهَا وَحَفِظَتْ
فَرْجَهَا وَأَطَاعَتْ زَوْجَهَا قِيلَ لَهَا: ادْخُلِي الْجَنَّةَ مِنْ
أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شِئْتَ

*İzâ sallâti'l mer'etü hamsehâ ve sâmet
şehrehâ ve hafizat fercehâ ve etâ'at zevcehâ
ve kîle lehâ: udhuli'l-cennete min eyyi
ebvâbi'l cenneti şî'ti.*

*İzâ sallâti'l mer'etü hamsehâ ve sâmet
şehrehâ ve hafizat fercehâ ve etâ'at zevcehâ
ve kîle lehâ: udhuli'l-cenneh min eyyi ebvâbi'l
cenneh şî't.* Bir kadın beş vakit namazını
kılarsa, ramazan orucunu tutarsa, iffetini de
muhafaza ederse haramlardan, günahlardan,
ve etâ'at zevcehâ, efendisine de itaat ederse,
kîle lehâ, o kadına denir ki: *Udhuli'l-cennete
min eyyi ebvâbi'l cenneh.* Cennetin hangi
kapısından istersen serbestsin. O kapısından gir
içeriye, derler. Fakat Allah selamet versin
bizim hanımefendilerimize.

Geçen bir hanımefendi geldi. Efendisinden
o kadar şikayet etti ki ben utandım yani. Her
gün ekmeğini yiyorsun. Bu vakte kadar da
yaşamışsın. Ona her türlü acı ve ağır sözleri
söylemekten de çekinmiyor. Bu caiz olur mu?

Etâ'at zevcehâ. Zevcine itaat et. Ama her gün sana zevcin baklava, börek getiremez ki. Belki bugün kazanamamıştır da gayet basit bir şey getirmiştir. Kuru ekmek getirmiştir mesela. İnsan olan, Allah'ıma çok şükür bunu bugün bulmuşuz diyerekten, onu bulamayanlara da bakıp şükretmek lazım.

إِذَا صَلَّيْتَ فَلَا تَبْزُقَنَّ بَيْنَ يَدَيْكَ وَلَا عَنْ يَمِينِكَ
وَلَكِنْ ابْزُقْ تِلْقَاءَ شِمَالِكَ إِنْ كَانَ فَارِغًا وَإِلَّا
فَتَحْتَ قَدَمِكَ الْيُسْرَى، وَاذْلُكُهُ

İzâ sallâyte felâ tebzukanne beyne yedeyke, velâ an yeminike, velakinibzuk tilka'e şima'like in kâne fe'riğân, ve illa fetehte kademike'l-yüsra vedlukhu.

İzâ sallâyte, namaz kıldığın vakitte *felâ tebzukanne beyne yedeyk*. Elhamdülillah, bizim camilerimiz halılarla mefruş bir camidir. Bu Arabistan'da camiler kum üzerindedir. Herkes kumların üzerinde namaz kılar. Böyle bizim, hele eskiden bizimki gibi böyle halısı malısı yokmuş. Seccade meccade yok. Herkes kumun üzerine, toprağın üzerine namazını kılarmış. Onun için şimdi bazı adamın öksürüğü geldiği vakitte, balgamı geldiği vakitte

tükürüyor. Çok toprak altı. O zaman diyor ki Efendimiz:

Felâ tebzukanne beyne yedeyk, bir kere önüne tükürme, kible tarafına. *Velâ an yeminike*, sağına da tükürme. *Velakinibzuk tilka'e şima'lik*. Sol tarafına doğru. *In kâne fe'riğan*, eğer solunda kimse yoksa, o tarafa doğru tükürebilirsin. *Ve illa fetehte kade-mike'l-yüsra vedlukhu*. Yoksa ayağının altına doğru tükür. Ayağınla da onu kapa. Böyle ovalayıp da yani onu yere kaydırmak için.

إِذَا صَلَّيْتَ فَلَا تَبْسُطْ ذِرَاعَيْكَ بَسْطَ السَّبْعِ وَأَدْعِمْ
عَلَى رَاحَتَيْكَ وَجَافِ مِرْفَقَيْكَ عَنْ ضَبْعَيْكَ

İzâ salleyte felâ tebsut zira'ayke besta's-sebui, ve *ed'im alâ ra'hateyke* ve *ce'fi mirfekayke an dab'ayke*.

İzâ salleyte felâ tebsut zira'ayke besta's-sebui. Namaz kılarken ellerinizi böyle yere yayarakтан secdeye kapanmayın. Bu bizim hepimizin yaptığı şey yani. Secdede bu ellerin böyle kalkması lazım. Secde avuçlar üzerine olur. Kollar yukarıya doğru ve yanlardan da uzak olaraktan dikilir. Böyle kılan pek seyrek. Pek seyrek de rahatımıza geliyor. Böyle yapıştırıyoruz yere. Kolay oluyor. Onun için bir

Efendimiz diyor ki, böyle namaz kıldığın vakitte elini katiyyen böyle yayma. *Besta's-seb*, köpeklerin, hayvanların yaydığı gibi.

Ve ed'im alâ ra'hateyke ve ce'fi mirfekayke an dab'ayke. Böyle hem dik, hem yanlarından da uzak olsun. Pehlivan gibi kıl namazı yani. Cemaatte zorluk bulunsa müstesna tabii. Hiç olmazsa kendi kıldığın vakitte mesela.

إِذَا صَلَّيْتُمْ فَسَلُّوا اللَّهَ إِلَى الْوَسِيلَةِ قِيلَ: وَمَا
الْوَسِيلَةُ؟ قَالَ: أَعْلَى دَرَجَةٍ فِي الْجَنَّةِ لَا يَنَالُهَا إِلَّا
رَجُلٌ وَاحِدٌ وَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَنَا هُوَ

İzâ sallâytum feselu'llahe ile'l vesilete.
*Kile: ve mâ vesiletu? Kale: e'ale deracetin fi'l-
cenneti ille racülün vahidun ve ercu en ekûne
ene hüve.*

İzâ sallâytüm. Bugün namaz bahisleri hep.
İzâ sallâytüm. Siz namaz kıldığınız vakitte,
feselu'llahe ile'l vesilete, benim için vesile isteyiniz. Siz namaz kılıyorsunuz, fakat benim için vesile isteyiniz namazınızın arkasından. *Kile:* dediler ki ashab-ı kiram:

Ve mâ vesiletu? Nedir bu senin için isteyeceğimiz vesile? Buyurdular ki:

E'ale deracetin fi'l-cenneh. Cennette çok yüksek bir derecedir o. Lâ yenâluhâ illâ racülün vahid. Buraya ancak bir kişiye nasip olacak o. Biri kişiye nasip olunacak bir yer var. Bunu benim için isteyin. Ve ercu en ekûne ene hüve. Umarım ki Allah'tan öbür kişiye nasip olacak yer benim ola.

إِذَا صَلَّيْتُمْ عَلَى الْجَنَازَةِ فَأَخْلِصُوا لَهَا الدُّعَاءَ

İze sallâytüm ale'l-cenazeti fe ehlistu lehâ'dua'e.

İze sallâytüm ale'l-cenazeti. Cenaze namazını kıldığınız vakitte. Fe ehlistu lehâ'dua'e. Bu cenaze için kıldığınız duada, namazda ihlas ile dua ediniz. İhlas ile okuyunuz, ihlas ile namaz kılınız. Bu hatır için olmasın o namazınız yani. Hatır için olmasın.

إِذَا صَلَّيْتُمْ خَلْفَ أَيْمَتِكُمْ فَأَحْسِنُوا طُهُورَكُمْ فَإِنَّمَا

يُرْتَجَى عَلَى الْقَارِئِ قِرَاءَتُهُ بِسُوءِ طَهْرِ الْمُصَلِّي خَلْفَهُ

İzâ sallâytüm halfe eimmetiküm feehsinu tuhuraküm, feinnema yürtecu ale'l-kârii ki-raetuhu bi su'i tuhri'l-musalli halfehu.

İzâ sallâytüm halfe eimmetiküm, imam-larınızın arkasına durup da namaz kıldığınız vakitte feehsinu tuhuraküm, abdestlerinizi

dikkatli alınız. Güzel ediniz abdestlerinizi. *Feinnema* çok kere vardır ki, *yürtecu ale'l-kârii kiraetuhu*, bu okuyanın çok defa kıraatinin tutulması, kıraatinde tutulması imamın, ekseriyetle arkasındaki abdesti temiz olmayanlardan ileri gelir. Çünkü kırk senedir, elli senedir okuduğu kıraati, bakarsın oraya keşke duruverir yahu. Her zaman okuyorsun sen bunu ya, ne oldu? Bu öyle bir irtibat var ki buna akıllar ermez tabi. Ben, benim kıraatim, bana. Ne olacak arkamdaki abdestsiz adamın bana ne zararı olur yani? Aklımız ermez işte bu işlere. Ama Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* diyor ki, imamının arkasında namazınızı kılarken abdestlerinize dikkat edin.

Geçen birisi de dedi, öyle diyor. Bizim namaz kılanların çoğunun abdesti yok diyor. Neden? Ne ayaklarına doğru yıkıyorlar, ne yüzlerine, ne kollarına diyor. Hele yeni yetişen genç mesela, eğer öğrenmiyorsa, kendi bildiğini yapıyorsa, mesela şuralarının yıkanması lazım, buralarına dikkat etmez. Alından aşağısının yıkanması lazım, oraya dikkat etmez. Pazuların yıkanması lazım, buralara dikkat etmez. Ayak topuklarının çıkıntı kemikleri vardır ya, bu çıkıntı kemiğinin arası boşluk,

çukurdur orası. Bu çukurda elini sürmedikçe oraya su işlemez. Su yukarıda böyle akar gider. Çok defa vaki olmuştur. Orası kuru kalır. Halbuki bir iğne ucunun kalması abdestine noksanlık veriyor. Parmaklar arası, el parmakları arası hep öyle. Bunlara dikkat etmek lazım tabi. Niçin? İmamın kıraatini zorlandırır. *Bi su'î tuhri'l-musalli halfehu*. Arkasındaki musallinin, taharetinin kötülüğünden nâşi.

إِذَا صَلَّيْتُمْ فَأَرْفَعُوا سَبَلَكُمْ فَإِنَّ كُلَّ شَيْءٍ أَصَابَ
الْأَرْضَ مِنْ سَبَلِكُمْ فَهُوَ فِي النَّارِ

İzâ sallâytüm ferfeu sebelekum, feinne külle şey'in esabe'l-erda min sebeliküm fehüve fi'n-nâr.

İzâ sallâytüm.

Yine siz namaz kıldığınız vakitte, *ferfeu sebelekum*, esvaplarınızı çekiniz. Esvaplarınızı çekininiz.

Şimdi Arap'ın esvapları topuklarından aşağı, bazen yerleri sürüyen şekilde düz entariler. Hele onların bir meşrafları var mesela. Yeri böyle süpürerekten gider mutlaka. Kaldırılmaktan değer yerlere yani. Çok uzun yapıyorlar fazlasıyla. Adetleri. Şimdi namazı kılarken bunları çekiniz.

Nereye kadar? Topuklarınıza kadar.

Feinne külle şey'in esabe'l-erda min sebe-liküm fehüve fi'n-nâr.

Bakınız, sizin esvaplarınızdan yere isabet eden her parçası, *fehüve fi'n-nâr*, cehennemde olacak o. Binaenaleyh, uzun esvap mesela onlar yeri sürükleyecek derecede. Bazı bizim eskiden gençlerde de pantolonlarını gayet geniş yaparlar, uzun yaparlar, böyle çalımlı olur diyerekten. Bunlar o zamanın şeylerden uygun olmayan adetler. Yani sahibini cehenneme sevk eder demek.

إِذَا صَلَّيْتُمُ الْفَجْرَ فَلَا تَنَامُوا عَنْ طَلَبِ أَرْزَاقِكُمْ

İzâ sallâytümü'l-fecra. Fela tenamu an talebi erzakiküm.

İzâ sallâytümü'l-fecra.

Sabah namazını kıldıktan sonra. İnsan kalkar namazını kılar sabahleyin.

Fela tenamu. Uyumayınız. *An talebi erzakiküm.* Rızıklarınızı talep etmeden uyumayınız. Bu namazını kıldınız. Bundan sonra rızınızı da Allah'tan isteyiniz.

Çünkü sabahleyin rızıkların taksim olduğu bir devirdir. O taksim olunduğu zamanda gaflet

edip de namazımı kıldım deyip yatma. İste rızkını Allah'tan bolca bolca.

O diğer şeyde de mesela işrak vaktine kadar camide oturur da ibadetle meşgul olur. Herhangi bir ibadet olur. Salat getir, Kur'an oku, zikir yap. Hiçbir şey yapmasan dahi böyle huzurda durmak suretiyle işrak namazını kılıp çıkarsan, hiç eksiksiz bir hac ve umre sevabına muadildir, diyor. Bununla beraber rızık o adamın arkasından koşar. Sen evvelce sen koşuyordun, bu sefer rızık koşar senin arkandan. Onun için bu ümmetin sabahı onlara mübarek edilmiştir. O mübarekliği kaybetmemiz lazım.

Lâkinnehu Lâ yezheb ilâ talebihi illâ ba'de tulûi'ş-şems.

Öyle hemen namazı kılıp da erkenden çarşıya da çıkma.

İllâ ba'de tulûi'ş-şems.

Şems doğsun, işrak vakti çıksın, ondan sonra sen de dükkanına, çarşına git. *Ve kablehu.* Güneşten doğmaktan evvel *yemküsü zâkira.* Zikrederken oturur ve *müstağfiran,* istiğfara ederek oturur.

Hatta tatluaş'ş-şems, taa güneş doğuncaya kadar. Ki işrak vakti oluncaya kadar demek.

Bi hürmeti'l-Fâtiha.

Mehmet Zahid KOTKU

İskenderpaşa Camii/ İstanbul

[Bütün Mehmed Zahid KOTKU/ Hadis Derslerine](#)

[PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

